

OBSAH :

EURÓPSKA ÚNIA :

Európsky rozpočet na okraji záujmu
Ivan Kuhn

ŠTUDENTSKÁ ESEJ :

Súmrak pozitivizmu
Štefan Potočňák

KNIŽNÁ NOVINKA :

O potrebnosti národů
Roger Scruton

EURÓPSKY ROZPOČET NA OKRAJI ZÁUJMU

Ivan Kuhn

Kým téme schvaľovania štátneho rozpočtu na rok 2012 sa väčšina slovenských médií venovala posledné mesiace dosť intenzívne (aj keď často povrchné), schvaľovaniu rozpočtu Európskej únie nevenovali takmer žiadnu pozornosť. Veď Brusel je ďaleko, a navyše z eurorozpočtu viac dostávame ako tam posielame, takže prečo sa venovať téme, ktorej nerozumie ani väčšina novinárov, nieto občania.

Na obhajobu novinárov a občanov treba povedať, že rozpočet EÚ je tak neprehľadný, že je ťažké sa v ňom vyznať aj človeku, ktorý sa európskym záležitosťam venuje systematicky. A brožúrky Európskej komisie o rozpočte EÚ, vydávané v rámci „približovania Európskej únie jej občanom“, sú síce jednoduché, ale zároveň manipulujúce.

„Platby“ a „záväzky“

V jednej takej brožúrke týkajúcej sa rozpočtu na rok 2009 sa napríklad k výdavkom na dotácie do poľnohospodárstva dopracujete postupne cez položku „prírodné zdroje“ a podtitulky „podpora trvalo udržateľného rozvoja vidieckych spoločenskí“ a „trhovo orientovaná a trvalo udržateľná poľnohospodárska výroba“, kde konečne natrafíte aj na informáciu „výdavky na poľnohospodárstvo a priame platby“ (teda agrototácie).

Z toho mála, čo slovenské médiá o schválenom rozpočte EÚ publikovali, sme sa dozvedeli, že „celkový objem rozpočtu EÚ na rok 2012 dosiahne 129,1 mld. eur v platbách (zvýšenie o 1,86 % voči roku 2011) a 147,2 mld. eur v záväzkoch (navýšenie o 3,8 %).“ Na vysvetlenie, „platby“ sú príjmy rozpočtu EÚ od členských krajín a „záväzky“ sú výdavky rozpočtu EÚ.

Pre porovnanie, podľa návrhu zákona o štátnom rozpočte na rok 2012 sa celkové príjmy štátneho rozpočtu SR rozpočtujú vo výške 15,27 mld. eur a celkové výdavky štátneho rozpočtu SR sa určujú na úrovni 18,44 mld. eur. Rozpočet EÚ je teda zhruba osemkrát väčší ako náš štátny rozpočet. To je snáď dôvod, aby sme jeho prípravu a schvaľovaniu

venovali trochu viac pozornosti aj v slovenskom verejnom priestore, nie?

Europlytvanie

Podľa francúzskeho europoslancu Alaina Lamassourea sa jemu a jeho kolegovi „v čase krízy podarilo znížiť prevádzkové náklady pri zachovaní investícií do rastu a konkurencieschopnosti.“ Nedávno publikovaná štúdia *Koniec plytvania – zníženie nákladov Európskeho parlamentu – The Foundation for European Reform*, a ktorej výsledky prezentovali europoslanci Geoffrey Van Orden a Derk Jan Eppink, však nehovorí o veľkej vôli šetriť. Práve naopak, ukazuje nehorázne rozhadzovanie a plytvanie finančnými prostriedkami občanov členských krajín EÚ.

Výdavky eurorozpočtu rastú a vo výhlade sú i újinné dane

Nezabúdajme, že tretina peňazí z rozpočtu EÚ ide na podporu poľnohospodárov, predovšetkým tých francúzskych. V tomto smere má europoslanec Lamassoure pravdu, pretože tieto financie zachovávajú konkurencieschopnosť francúzskeho poľnohospodárstva, ktoré by bez eurodotácií prehalo konkurenčný súboj s lacnejšími farmármi zo Španielska, Talianska a krajín strednej Európy. Nehovoriac o farmároch tretieho sveta, ktorým EÚ bráni voľnému vstupu na svoj trh.

Chceli by od nás viac a viac

Európska komisia pôvodne počítala s vyššími príjmami od členských krajín. V návrhu rozpočtu, ktorý predložila v apríli 2011, očakávala príjmy vo výške 132,7 mld. eur, čo by znamenalo navýšenie o 4,9 % voči roku 2011. Po tlaku členských krajín sa musela uspokojiť s nižším navýšením príjmovej stránky rozpočtu. Z plánovaných výdavkov vo výške 147,4 mld. eur však poľavila iba minimálne.

Nie je možné znížovať platby členských štátov do rozpočtu EÚ bez okresania záväzkov, teda výdavkov. Je tu však nebezpečná snaha, aby sa zníženie príspevkov členských štátov do rozpočtu EÚ nahradilo systémom tzv. vlastných zdrojov. „Nebude existovať žiadny budúci finančný rámec bez politickej dohody na vlastných zdrojoch,“ vyhlásil europoslanec Lamassoure. Nám, eurorealistom, neostáva iba dúfať, že nebude dohoda o vlastných zdrojoch aj za cenu (veľmi prijateľnú), že nebude budúci finančný rámec. Ak by totiž niekto nevedel, čo má pán europoslanec Lamassoure na mysli pod pojmom „vlastné zdroje,“ tak prezradíme, že to je eurovýraz pre európske dane. Teda nové dane, ktoré by daňovníci platili priamo Bruselu.

Platíme bez ohľadu na čerpanie

Slovenské médiá a vláda v súvislosti s rozpočtom EÚ spomína väčšinou iba to, že v programovom období 2007-2013 môžeme čerpať z rozpočtu EÚ eurofondy v objeme presahujúcom 11,3 mld. eur. Kolkovo v tom istom období zaplatíme do rozpočtu EÚ sa už až tak často nedozvieme ani z médií, ani od vlády.

Nájsť tieto informácie nie je jednoduché. V žiadnej propagačnej brožúrke EÚ o eurofondoch alebo o rozpočte EÚ sa to nedočítate. Musíte stráviť trochu času s číslami v štátnom rozpočte či štátnom záverečnom účte. Potom sa dozvieme, že za obdobie rokov 2007-2010 SR zaplatila do rozpočtu EÚ 2,1 mld. eur a ďalších približne 2,3 mld. eur do eurorozpočtu zaplatíme v rokoch 2011-2013. Tie vyše 4 mld. eur treba odrátať, keď sa bavíme o onom eurofondovom balíku, ktorý sa na Slovensku môže čerpať a rozkrádať, dosiaľ beztrestne.

Minimálne pre tieto čísla by sme na Slovensku mali venovať trochu viac pozornosti nielen prípravu a schvaľovaniu nášho štátneho rozpočtu, ale aj rozpočtu EÚ. O našich médiách a politikoch ani nehovoriac.

Autor je analytik KI.

SÚMRAK POZITIVIZMU

Štefan Potočňák

ŠTUDENTSKÁ ESEJ
2011

„(...) kde nie je ani snaha o spravodlivosť, kde rovnosť, ktorá predstavuje jadro spravodlivosti, je pri stanovení pozitívneho práva vedome popieraná, tam nie je zákon len „nesprávnym“ právom, skôr vôbec postráda povahu práva. To preto, že právo nie je možné definovať inak, ako poriadok a predpis, ktoré sú svojim zmyslom a účelom určené k službe spravodlivosti“ (1).

V celých dejinách právnej filozofie nenájdeme bezpochyby žiaden iný moment, v ktorom by sa tak naliehalo ozývala výzva k prehodnoteniu tých najbazálnejších, dovtedy nespochybniteľných postulátov právnej vedy, ako obdobie po druhej svetovej vojne. Výstavbová štruktúra právne pozitivistického pohľadu na systém práva, ako dovtedy panujúcej náuky, založenej na hodnotovej neutralite práva a prakticky plnej dispozícii ústavodarcu, zažila dosiaľ nepredstaviteľnú eróziu svojich najzákladnejších premis. Kritici právnemu pozitivizmu vyčítali, a dodnes vyčítajú, že to boli práve tieto uhoľné kamene vtedajšej právnej vedy, ktoré otvorili dvere tým najkrutejším nacistickým právnym predpisom zbavujúcim vlastných občanov ich základných práv a slobôd. Azda nikomu sa do dnes nepodarilo formulovať kritiku právneho pozitivizmu tak výstižne, ako to krátko po vojne dokázal nemecký právny filozof Gustav Radbruch v tzv. Radbruchovej formulii, ktorej časť je citovaná v úvode tejto práce. Radbruchova formula sa v priebehu nasledujúcich desaťročí dočkala tak korektnej a poctivej kritiky, ako aj vášnivej obhajoby.

Napriek tomu, že spor o pojem práva v právnej vede ukončený nebol a, pochopiteľne, nikdy ukončený byť nemôže, pokúsili sa niektoré ústavné sudy štátov kontinentálnej Európy vystavať v priebehu desaťročí nasledujúcich po druhej svetovej vojne proti návratu predvojnového pohľadu na obsah pojmu právo nepreniknuteľnú hrádzu. Najvýraznejšiu stopu v tomto smere celkom určite zanechal nemecký Spolkový ústavný súd. Vo svojom slávnom náleze o štátnej príslušnosti z roku 1968 Spolkový ústavný súd konštatuje, že „právo a spravodlivosť nie sú zákonodarcovi k dispozícii. Predstava, že ústavodarca môže všetko usporiadať podľa svojej

vôle, by znamenala návrat k duchovnému stanovisku bezhodnotového právneho pozitivizmu, ktoré je v právnej vede a praxi už dlhú dobu prekonané“ (2). Vychádzajúc z trpkkej historickej skúsenosti, vyjadruje týmto Spolkový ústavný súd široko pociťovanú potrebu začleniť do pojmu práva aj akýsi jeho hodnotový prírastok, ono Radbruchovo „nadzákonné právo“ (*übergesetzliches Recht*). Integrovanou súčasťou pojmu práva, dovtedy stotožňovaného so súborom (písaných) právnych noriem, ktoré sú len jazykovými významami právnych predpisov, sa tak stávajú aj právne princípy, resp. idey práva a hodnoty a účely, na ktorých právne normy spočívajú (3). V konečnom dôsledku vedie tento prístup až k vybudovaniu definičného premostenia medzi právom a morálkou (4). Toto je zásadný kvalitatívny posun, ktorý kladie na subjekty aplikácie práva nové nároky. Sudca už totiž nemá byť v sporných prípadoch odkázaný výlučne na mimoprávne argumenty a má využiť argumentačné inštrumentárium právnej vedy v takom rozsahu, v akom by mu ho dovtedy panujúci právny pozitivizmus nikdy nepriznal.

Slovenská cesta

Na tomto mieste je nutné vyššie načrtnutý vývoj právnej vedy predošlého polstoročia doplniť ešte o jedno kľúčové konštatovanie – rozpad všetkých vyššie popísaných paradigiem mohol prebiehať zásadne len v tých štátoch, ktorých základom sa po druhej svetovej vojne stala demokratická otvorená spoločnosť pripúšťajúca slobodný vedecký diškurz. Ak teda chceme v ďalšom texte obrátiť svoju pozornosť na problémy práva a zákonosti na Slovensku, musíme mať primárne na pamäti, že Slovensko sa, bohužiaľ, medzi takéto krajiny nezačlenilo. Celých štyridsať rokov po druhej svetovej vojne boli všetky tradície postupne sa rodiacej právnej kultúry na našom území udupávané železnou čížmou marxisticko-leninskej teórie štátu a práva. Príležitosť vybudovať na Slovensku právny štát vyvierajúci z ideí právnej vedy reflektujúcej kľúčové historické skúsenosti nadobudnuté v 20. storočí sa teda naskytla až na jeho sklonku – v Novembri 1989.

Popisu všetkých možných nemocí, ktorými slovenská justícia viac než 20 rokov po Novembri 1989 stále trpí, je v rámci verejnej diskusie venovaný dostatočný priestor. Predmetom tejto eseje preto nebude opakovanie tohto, až povážlivo dlhého chorobopisu. Na tomto mieste si vystačíme len s konštatovaním, že ak sme v posledných rokoch na Slovensku svedkami nebývalej politickej súdnej moci, zneužívania disciplinárneho stíhania sudcov na dosahovanie rýdzo mocenských cieľov, nízkej úrovne vymáhateľnosti práva, chýbajúcej reformy celých kľúčových právnych odvetví a klesajúcej dôvery verejnosti v justíciu, je toto všetko dôkazom toho, že na Slovensku neboli v otázke budovania fungujúceho právneho štátu naplnené očakávania novembrových námestí a to napriek tomu, že stav justície na Slovensku mohol byť dnes objektívne, tzn. za predpokladu kontinuálneho prechodu od totalitnej k demokratickej zákonosti, o poznanie lepšie. Preto sa v nasledujúcich častiach aspoň v stručnosti zameriam na konkrétne dve často opomínané východiská pre vylepšenie neutešeného obrazu slovenskej justície.

Východisko č. 1: Pestovanie právnej metodológie

Ak pred druhou svetovou vojnou prevládalo v právnej vede klasické stanovisko pozitivistov, že úloha právnej vedy je redukovaná len na zistenie rámca, ktorý zahŕňa všetky jazykovo možné významy interpretovaného ustanovenia (5), dochádza v povojnovom období k vybudovaniu právnej metodológie založenej na striktnom oddelení právneho predpisu a právnej normy. Zatiaľ čo právny predpis je definovaný ako komunikačný prostriedok, ktorým zákonodarca prehovára k adresátom právnej regulácie, myšlienka obsiahnutá v tomto prejave (právná norma) je až výsledkom procesu nachádzania práva (6). Takýto prístup si nevyhnutne vyžiadala svoje vedecké zdôvodnenie a obhájenie, pretože zabrániť presakovaniu ľubovôle do rozhodovania súdnych orgánov a zachovať čo možno najvyššiu mieru právnej istoty jeho adresátov je možné len tým, že sa subjekt

KONZERVATÍVNY INŠTITÚT M. R. ŠTEFÁNKA OTVÁRA CYKLUS SEMINÁROV

AKADÉMIA KLASICKEJ EKONÓMIE 2012

AKÉ JE URČENÁ VŠETKÝM ZÁUJEMCOM O EKONÓMIU BEZ OHĽADU NA VEK. UZÁVIERKA PRIHLÁŠOK: 10. JANUÁR 2012

Viac na www.ake.institute.sk

organizátor:

KONZERVATÍVNY
INŠTITÚT
M. R. ŠTEFÁNKA
KONZERVATÍVNE
INSTITUTE

partner:

s podporou:

mediálny partner:

tyždeň

aplikácie práva jednoznačne prihlási k určitému, vedecky falzifikovateľnému postupu, ktorým dospel ku konkrétnemu interpretačnému výsledku. K naplneniu tohto cieľa má slúžiť právna metodológia. Zjavne sa teda nejedná len o konkrétny „technický postup“ presadzovaný časťou právnej vedy. Právna metodológia a jednotlivé teórie právnej argumentácie výrazne menia pohľad na právo ako na entitu, ktorá je súčasťou sociálneho bytia spoločnosti.

Ak sa nemecký Spolkový ústavný súd zmienil vo vyššie citovanom náleze o štátnej príslušnosti o právnu vedu aj praxou dlhú dobu prekonanom stanovisku právneho pozitivismu, na Slovensku nemôže byť v tejto súvislosti a vo väzbe na pestovanie vitálnej právnej metodológie ani reči. Výrazom nízkej úrovne interpretácie práva na Slovensku sa stala dlhodobá prax tuzemských všeobecných súdov, ktoré takmer úplne rezignujú na aplikáciu práva v jeho širokom ponímaní. Slovenské súdy až so šokujúcou dôslednosťou zanedbávajú interpretáciu právnych noriem vyskladanú na hierarchicky usporiadaných výkladových metódach, používanie právnych princípov, o aktívnej účasti na procese dotvárania práva ani nehovoriac. Až príliš často sa tento proces začína a zároveň aj končí na hranici holého jazykového vyjadrenia právneho predpisu. Takýto postup pritom v žiadnom prípade nie je možné označiť len za akýsi „technický nedostatok“. V dôsledku prepriato formalistického prístupu súdov dochádza nezriedka k stavu, kedy sú jednotlivcom vstupujúcim do právnych vzťahov odopierané dôsledky, ktoré chceli svojim legitímnym právnym jednaním vyvolať. Tento prístup je pritom v hlbokom rozpore so základnými princípmi právneho štátu. Pochívá právna metodológia je často nahrádzaná tzv. spravodlivosťnými úvahami sudcov, ktoré sú nezriedka založené na zúfalom hľadaní riešenia, ktoré je ako ono správne skôr len „pocitované“ a celý proces býva následne zakončený hľadaním vhodných argumentov, ktoré sa však takto javia až ex post. Výsledkom tohto stavu je nízka miera predvídateľnosti súdnych rozhodnutí, ktorá zase následne vo verejnosti vyvoláva pocit, že koľko je právnikov, toľko je (správnych) právnych názorov (7).

Pestovanie a presadenie právnej metodológie ako štandardného nástroja v procese interpretácie aj aplikácie práva predstavuje dnes zásadnú výzvu pre slovenské právnické vysoké školstvo. Je mrhaním času aj verejných prostriedkov, ak sú na Slovensku právnici intenzívne vzdelávaní smerom k znalosti pozitívneho práva, s ktorým ale následne nie sú schopní dôsledne pracovať v celom jeho rozsahu.

Východisko č. 2: Rekodifikácia súkromného práva

Bez dobre a spoľahlivo fungujúcich súkromnoprávných vzťahov sa nezaobíde žiadna, v istej miere dokonca ani totalitná spoločnosť. Na Slovensku neboli po roku 1989 v oblasti súkromného práva uskutočnené žiadne dôsledné koncepčné zmeny. Veľká novela občianskeho zákonníka z roku 1991 bola od začiatku považovaná len za provizorium. Občiansky zákonník z roku 1964 je založený na základných ideových omyloch socialistickeho nazerania na súkromné právo a dnes je už celkom zjavné, že táto skutočnosť nemôže byť žiadnou jeho novelou zmenená.

V období reálneho socializmu došlo k nezmyselnej partikularizácii súkromného práva na právo občianske, rodinné a pracovné. Tento postup nenásledovala žiadna civilizovaná krajina nachádzajúca sa mimo socialistický blok a to jednoducho preto, že tento prístup spôsobil duplicitu mnohých právnych inštitútov aj tam, kde pre tento stav neexistuje žiaden rozumný dôvod. Do súkromného práva tak bol vnesený silný legislatívny zmatok, ktorý po roku 1989 vyvrcholil vytvorením duálnej úpravy občianskych a obchodných záväzkov. V mene budovania socializmu boli v oblasti súkromného práva opustené mnohé tisícročiami overené právne inštitúty osvedčené už od čias živého rímskeho práva. V súčasnosti platná právna úprava predovšetkým v žiadnom prípade nerespektuje základnú zásadu súkromného práva civilizovaných národov, ktorou je autonómia vôle jedinca. Ak aj niekto na začiatku 90-tych rokov veril, že základné nedostatky právnej úpravy pomôže preklenúť rozhodovacia prax súdov, z omylu ho musel vyvieť stav, kedy slovenské súdy až príliš často nevedia správne rozlišovať medzi donucujúcimi a dispozitívnymi ustanoveniami zákona. V súlade s tradíciami prednovembrového pohľadu na úlohu práva v spoločnosti dochádza veľmi často k favorizovaniu kogentných ustanovení pred dispozitívnymi tam, kde ingerencia štátu v súkromnom živote občana nemá čo hľadať.

Slovensko potrebuje čo najskôr vypracovanie nového občianskeho zákonníka, na základe ktorého dôjde k rekodifikácii jednotlivých odvetví súkromného práva, bude nastolená diskontinuita vo vzťahu k socialistickeému súkromnému právu a naopak dôjde k nadviazaniu na osvedčené tradície našej aj okolitých právnych kultúr, a nakoniec by cieľom tohto procesu mala byť reflexia aktuálneho vývoja civilného práva, ktorý nikdy nedosahoval takú úroveň dynamiky ako dnes. Tento proces je možné, slovami tvorcu návrhu nového českého občianskeho zákonníka profesora Karla Eliáša stručne definovať ako prechod od štátneho paternalizmu k úcte voči privátnej sfére jednotlivca. Inými slovami – ako dosiahnutie cieľov Novembra 1989. Pri pohľade na to, ako zložito proces rekodifikácie prebiehal a ešte stále prebieha v Českej republike, neostáva než konštatovať, že už včera bolo neskoro.

Záver

Mojím cieľom nebolo popísať všetky problémy súvisiace s otázkou stavu právneho štátu na Slovensku a už vôbec nie hľadať všetky možné riešenia pretrvávajúcích problémov. To mi neumožňuje ani zložitost súčasného stavu, ani rozsah tejto eseje. Ambíciou bolo skôr v novom svetle poukázať na konkrétne oblasti, kde sú na jednej strane prítomné výrazné nedostatky, no na strane druhej sa jedná o elementárne predpoklady na to, aby sa zakalené vody slovenskej justície konečne aspoň trochu prečistili.

Použitá literatúra:

- 1) RADBRUCH, G. *Gesetzliches Unrecht und ubergesetzliches Recht. Süddeutsche Juristenzeitung*, 1946, č. 1, s. 105 – 108.
- 2) BVerfGE 23, 98 (106). Citované z ALEXY, R. *Pojem a platnosť práva*. 1. vydanie. Bratislava: Kalligram, 2009. s. 28.
- 3) K tomuto prístupu pozri napr. MELZER, F. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní*

argumentace. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 18.

4) K tomuto pozri bližšie napr. ALEXY, R. *Pojem a platnosť práva*. 1. vydanie. Bratislava: Kalligram, 2009. 176 s.

5) KELSEN, H. *Zur Theorie der Interpretation*. In: KLECATSKY, H., MARIC, R., SCHAMBECK, H. (eds). *Die Wiener rechtstheoretische Schule*. 1. vydanie. Wien: EUROPA VERLAG WIEN, 1968. s. 1366.

6) MELZER, F. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 43.

7) MELZER, F. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 13.

Autor je študent Právnickej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Esej sa umiestnila na 1. mieste v rámci súťaže Študentská eseje 2011 na tému *Spravodlivosť a právny systém /Pocta Ernestovi Valkovi*, ktorú vyhlásil KI. Mediálnym partnerom súťaže je týždenník *Mediální partnerom* a sponzorom súťaže je spoločnosť *Gratex International, a. s.* a internetový obchod *Realshop*. Partnerom a sponzorom súťaže je Ing. *Tibor Takáč* a *GEOPLÁN-Rožňava, s. r. o.*

Všetky ocenené eseje sú zverejnené na www.konzervativizmus.sk.

K
ON
ZER
VATÍV
NYINŠTI
TÚTMILANA
RASTISLAVAŠ
TEFÁNKAĎAKUJE
VŠETKÝM
SVOJIMSPOLU
PRACOVNÍKOMPOD
POROVATEĽOMASYMPATI
ZANTOMZAPREJAVENÚDŮVERU
APRAJEPŘÍJEM
NÉPOKOJNÉANIČÍM
NERUŠENÉPREŽITTIENAD
CHÁDZAJÍCICHVIANOČNÝCH
SVIATKOVAÚSPEŠNÉVYKROČENIE
TOUSPŘÁVNOUNOHOUDNOVÉHOROKU
2012

PF 2012

KONZERVATÍVNÝ
INŠTITÚT
M. R. ŠTEFÁNKA
M. R. ŠTEFANIK
CONSERVATIVE
INSTITUTE

O POTŘEBNOSTI NÁRODŮ

Roger Scruton

K otázce národa a jeho původu se již napsalo mnoho. Teorii, že je národ nedávným vynálezem, výtvořem moderního administrativního státu, patrně jako první formuloval Lord Acton. Autoři ze všech částí politického spektra podporovali různé verze tohoto postoje a argumentovali, že národy jsou byrokratickým vynálezem, vedlejším produktem „tiskového kapitalismu“ (Benedict Anderson), koloniální správy či byrokratických potřeb moderní vlády. Ernest Gellner zašel dokonce tak daleko, že popsal nacionalismus jako filozofii knihy: jako nástroj, jímž se noví byrokraté snažili legitimizovat svou vládu v post-osvěcenském Evropském obhajobou souladu mezi lidmi a vzdělanými intelektuály, kteří jsou jako jediní způsobilí těmto lidem vládnout. Levicoví (Eric Hobsbawm, Benedict Anderson) i pravíci (Kenneth Minogue, Elie Kedourie) myslitelé se shodli v mnoha bodech; výslednou představu pak lze vhodně sumarizovat úsvitím, že národ je charakteristicky moderní formou společenství, jejíž vznik je neoddelitelný od kultury psaného slova. Radikálové využívají tohoto faktu k tvrzení, že národy jsou pomíjivé a že nemají žádné Bohem dané právo na existenci či přirozenou legitimitu, zatímco konzervativci jej užívají, aby tvrdili přesný opak, totiž že existence národnosti je úspěchem, „vítězstvím“ pořádku, který je jak stálejší, tak otevřenější než dávná společenství víry či kmenové atavismy, které národ nahrazuje.

Tyto argumenty jsou komplikované a náročné. Mají však velký význam pro současné dění a je důležité k nim zaujmout stanovisko. Řekne-li se, že národy jsou umělé komunity, pak bychom si měli být vědomi, že existují dva druhy společenských výtvořů: ty, které jsou výsledkem nějakého rozhodnutí, kupříkladu jako když dva lidé vstoupí do partnerství, a ty, které vznikají působením „neviditelné ruky“, tedy z rozhodnutí, která je žádným způsobem neiniciovala. Instituce vzniklé pomocí neviditelné ruky se vyznačují spontánností a přirozeností, které mohou chybět u institucí přímo navržených. Národy jsou spontánními vedlejšími produkty sociální interakce. Dokonce,

i když se při budování národa jedná o vědomá rozhodnutí, výsledek bude záviset na neviditelné ruce.

Národy jsou složeny ze sousedů, jinými slovy z lidí, kteří sdílejí nějaké území. A proto je potřebná územní správa. Ta vyžaduje legislativu, a tedy i politický proces. Tento proces přeměňuje sdílené území na sdílenou identitu. A tato identita je národní stát. Stručně si shrňme americkou historii: lidé se společně usazovali, řešili své konflikty pomocí zákonů, přičemž tyto zákony si sami utvářeli, a během tohoto vývoje se začali vymezovat jako „my“, lidé, jejichž společným jménem je země a její zákon.

Proces „neviditelné ruky“, který tak názorně podal Adam Smith, závisí na legálním a institucionálním rámci a je jím i skrytě řízen. Například za vlády zákona ničím neomezované interakce mezi jednotlivci vyústí v tržní hospodářství. V právním vakuu postkomunistického Ruska však takové neomezované interakce mezi jednotlivci vedly ke vzniku příkazové ekonomiky ovládané gangstery. Obdobně ona neviditelná ruka, která dala vzniknout národu, byla na každém kroku usměřována územně definovaným právem. Jak ukázal Maitland a jiní, byl tento „zákon země“ důležitou hybnou silou anglické historie. A právě skrze tento proces, ve kterém se propojují území a zákon, se utváří opravdová národní loajalita.

Autor je anglický filozof. Text je ukázkou z knihy *O potřebnosti národů*, kterou v českém preklade nedávno vydalo Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK, Brno, 2011) a můžete si ju objednat na www.cdk.cz.

KP KLUB PODPOROVATEĽOV

KI KONZERVATÍVNEHO INŠTITÚTU

M. R. ŠTEFÁNKA

Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika (KI) nevydáva len Konzervatívne listy. Organizujeme ročne mnoho konferencií, diskusií, konzervatívnych klubov a prednášok. Každoročne udeľujeme najprestížnejšie literárne ocenenie na Slovensku – Cenu Dominika Tatarku. Publikujeme desiatky analytických výstupov. Všetky, vrátane videozáznamov z akcií KI, nájdete na pravidelne aktualizovanej webstránke KI.

Napriek doterajším aktivitám a dosiahnutým výsledkom sme na hranici finančnej udržateľnosti. Založili sme preto Klub podporovateľov Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika (KPKI). Cieľom je získať súkromné zdroje na pokračovanie a rozvinutie našich aktivít a vytvoriť komunitu hodnotovo blízkych ľudí, s ktorými môžeme spoločne zdieľať, efektívnejšie presadzovať a brániť tradičné a historicky overené hodnoty. Členom KPKI sa môže stať každý, kto podporí KI ročným príspevkom vo výške minimálne 30 eur a vyplní kontaktný formulár.

Fedor Gál, Milan R. Kališ, Martin Mlýnek, Matej Števo, Michal Novota, Peter Šebest, Tibor Takáč, Martin Reguli, Ľuboš Kubín,

Martin Polek, Sylvia Švecová, Ľuboš Mikuška, Juraj Chrenka, Miroslav Naď, Vladimír Monček, Marián Úradník, Ondrej Pelikan, Jozef Urban, Dana Rajtárová, Zuzana Dživjáčková a ďalší anonymní podporovatelia sú ako členovia KPKI presvedčení, že podporovať KI má zmysel.

Viac informácií o možnostiach podpory nájdete na webstránke KI na adrese www.konzervativizmus.sk v sekcii PODPORTE NÁS.

Ďakujeme!

KONZERVATÍVNY
INŠTITÚT
M. R. ŠTEFÁNKA
M. R. ŠTEFÁNKA
CONSERVATIVE
INSTITUTE

UDIALO SA:

- 1) Dňa 16. novembra 2011 KI v Bratislave v spolupráci týždenníkom .týždeň organizoval diskusný konzervatívny klub na tému **Význam hodnôt Novembra v dnešnej spoločnosti**. Našími hosťami boli Peter Zajac, poslanec NR SR (OKS), spoluzakladateľ VPN, Ľuba Lesná, investigatívna novinárka a publicistka, Jozef Dančo, ekonóm a minister financií SR v rokoch 1991-1992 a Ján Piroščák, spolumajiteľ IT firmy. Moderoval Martin Mojžiš, redaktor týždenníka .týždeň. Viac, vrátane videozáznamu, na webstránke KI v sekcii KONZERVATÍVNE KLUBY.
- 2) Dňa 22. novembra 2011 sa v kníhkupectve Panta Rhei Poštová v Bratislave konala debata medzi analytikom KI *Ivanom Kuhn* a politológom Eduardom Chmelárom na tému **Dnešný svet smeruje do (ne) slobody**. Viac na webstránke KI v sekcii KI INFORMUJE.
- 3) Dňa 30. novembra 2011 KI v partnerstve s Vysokou školou manažmentu a s finančnou podporou Nadácie Tatra banky organizoval záverečný zo seminárov štvrtého ročníka **Akadémiu klasickej ekonómie**. Viac sa dozviete na ake.institute.sk.
- 4) V novembri 2011 sa z okruhu ľudí KI v médiách nielen k aktuálnym témam vyjadroval *Ivan Kuhn*. Viac nájdete na www.konzervativizmus.sk v sekcii ČLÁNKY, ROZHOVORY, KI KOMENTUJE, AUDIO/VIDEO KI a BLOGY.